

BUITEN

5^E JAARGANG N^O. 7.

ZATERDAG 18 FEBRUARI 1911.

Foto Aug. F. W. Vogt. LAAN OP HET LANDGOED OLDENALLER BIJ PUTTEN.

INHOUD:

PLUTARCHUS' BOEKJE OVER DE JUISTE GEMOEDS-STEMMING (VERVOLG)	BLZ. 74
DE HUIZE OLDENALLER, DOOR G. BEERNINK, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 73 EN 76—79
HET UITDUNNEN VAN BOOMEN, DOOR E. TH. W., GEÏLL.	BLZ. 80
SKI EN SKISPORT, DOOR J. P. D. LOKHOF, GEÏLLUSTR.	„ 82
KROKODILLEN (SLOT), DOOR BINTANG DJAOEH, GEÏLL.	„ 83

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle kopij ook die met illustraties, zoomede afzonderlijke illustraties (fotografieën, teekeningen, enz.), gelieve men te zenden aan de redactie, Rokin 74—76, Amsterdam. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Het auteursrecht voor den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Stbl. No. 214.

PLUTARCHUS' BOEKJE OVER DE JUISTE GEMOEDSSTEMMING.

(Vervolg).

OK moeten wij niet die zelfde dingen, die we trachten te verwerven als groote kostbaarheden, en waarvoor we sidderen van angst, dat ze ons zullen ontgaan, zoodra wij ze hebben, over het hoofd zien en als nietswaardig versmaden; maar wij moeten ze gebruiken vooral met het doel om er genoegen en vreugde van te hebben, opdat we in staat zijn om ook het verlies er van, zoo dat ons treft, met gelatenheid te dragen. De meeste menschen echter, zooals Arcesilaüs zeide, verbeelden zich wel, dat ze gedichten en schilderijen en beelden van anderen nauwkeurig moeten gadeslaan en ieder detail er van met oog en geest aandachtig nagaan, maar hun eigen leven, dat ook zoo veel genoeglijks te beschouwen geeft, daar letten ze niet op, maar zien altijd naar buiten en bewonderen voorspoed en roem, die niet de hunne is, evenals zedeloze menschen altijd kijken naar de vrouwen van anderen, maar aan hun eigen vrouwen niet denken.

10. Voor de ware gemoedsstemming is ook dit zeer nuttig, dat men allerlieftst let alleen op zich zelve en zijn eigen omstandigheden, of anders er ter vergelijking zijn minderen bijhaalt en niet doet als de meesten, die zich zelve altijd vergelijken met wie boven hen staan. Geboeide slaven prijzen ongeboeide gelukkig, deze de vrijen, vrijen de vol-burgers, volburgers de rijken, rijken de satrapen, satrapen de koningen, koningen de goden: ze zouden willen donderen en bliksemen. En aldus steeds verlangend naar wat ze niet hebben, zijn de menschen ondankbaar voor wat hun wel ten deel gevallen is.

Ik maal niet om het goud door Gyges opgehoopt,
Geen afgunst stoort mijn rust, ik zie der goden macht,
Maar ik benijd hen niet; in mijn gezichtskring komt
Geen weeld' of overdaad, geen macht of heerschappij.

„Nu, dat was dan ook maar een Thasiër, die zoo sprak,” zult gij zeggen. Welnu, tegenwoordig zit iemand uit Chios, uit Gallië of Bithynië, niet tevreden, dat hij in zijn eigen landje wat te zeggen heeft of wat beteekent, te kermen, omdat hij geen senatorenlaarzen draagt; en is hij senator, dat hij nog geen prætor is, of is hij prætor, dat hij 't nog niet tot het consulaat heeft gebracht. En is hij tot consul benoemd, dat hij niet nr. 1 maar nr. 2 als consul is uitgeroepen. Wat is dit anders dan, doordat men voorwendfels tot ondankbaarheid tegen het lot bijeenzoekt, zich zelve te kwellen en te straffen? Maar hij, wiens geest bedenkt wat tot zijn heil strekt, zit niet, terwijl de zon myriaden menschen beschijnt

die zooals wij der aarde vruchten eten

daar neder, terneergeslagen en jammerend, dat hij minder rijk en aanzienlijk is dan sommigen, maar hij gaat zijns wegs, God prijzend en zijn leven dat hij, met wat hij heeft, duizendmaal beter en betamelijker leeft dan duizend anderen. In Olympia kan men niet den prijs behalen terwijl men zijn tegenpartij uit-

zoekt; maar in het leven vergunnen ons de omstandigheden om trotsch te zijn dat men overtreft, niet één bepaalden persoon maar zoovelen men wil, en minder anderen te benijden dan zelf benijdenswaardig te zijn. Tenzij gij u zelve wilt maken tot een mededinger van Briareos of Hercules. Wanneer gij dus als uwen meerdere bewondert hem, die in een draagkoets wordt gedragen, kijk dan ook eens van onderen naar de dragers. En als gij, gelijk die man van den Hellespont, Xerxes voor gelukkig houdt, let dan ook eens op die mannen, die onder zweepslagen den Athos doorgraven en wien, omdat de storm de brug heeft losgeslagen, ooren en neuzen zijn afgesneden: bedenk eens wat er in het hart van die menschen omgaat, hoe gelukkig zij u en uw lot vinden. Toen Socrates een zijner vrienden hoorde zeggen: „'t leven in de stad is duur; Chiër-wijn kost 40 gulden, purper 120, een liter honing 2,” nam hij hem mede naar de korenmarkt en zei: „vijf kop graan voor een dubbeltje, wat is 't hier goedkoop”. Toen naar de groenmarkt: „twee centen een kop vijgen, wat kost in de stad alles toch een beetje”, toen naar de kleerenmarkt: „vier gulden een boezeroen, wat heb je hier toch weinig geld noodig.” Welnu, wij kunnen ook, als we iemand hooren zeggen, dat wij in erg nederige en verachtelijke omstandigheden leven, antwoorden: „wel neen, wij hebben het schitterend, wij zijn te benijden; wij loopen niet te bedelen, wij behoeven geen pakjes te dragen of bij iemand klap te loopen.”

11. Doch daar wij, tengevolge van ons onverstand, gewoon zijn te leven meer met het oog op anderen dan op ons zelve, en onze aard, die vol is van jalouzie en afgunst, minder verblijd wordt door het eigene dan geërgerd door hetgeen een ander heeft, kijk daarom niet alleen naar wat die menschen, die gij zoo benijdt en bewondert, schitterends en roemrijks hebben, maar open en schuif op zij het kleurig voorhangsel, d.i. het oordeel der menschen en den uiterlijken schijn en ga naar binnen; dan zult gij daar veel ergernissen en onaangenaamheden ontwaren. Die Pittacus, die zoo beroemd was om zijn dapperheid, zijn wijsheid, zijn gerechtigheid, had eens gasten: maar zijn vrouw kwam boos aanstuiven en gooide de tafel om. Toen die gasten daarover ontstelden, zeide hij: „ieder onzer heeft zijn ongerief; wie 't mijne heeft is er nog het best aan toe.”

„Die man,” zegt de dichter, „heet op de markt gelukkig, maar zijn deur

Is nauw geopend of men ziet zijn jammerlijken staat,
Zijn vrouw is daar de baas, zij kijft, zij commandeert;
Veel zaken kwellen hem, die mij niet lastig zijn.”

Zoo heeft de rijkdom, de roem, het koningschap van allerlei waarvan de groote menigte niets merkt, want de uiterlijke praal belet dat te zien.

O gij heerlijke Atride, gelukskind, lieveling der goden.

Dat is een lofzang op het uitwendige, de wapenen, paarden, soldaten die om Agamemnon heenstaan; maar de stem van het verdriet getuigt van binnen uit tegen dien ijdel en waan:

Zeus de Kronide heeft mij in een zware ellende gekluisterd en:

ik noem, oude man,
u gelukkig en elk, die daar zonder gevaar,
zonder roem, zonder naam tot zijn levenseind komt.

Door dergelijke overwegingen kan men heel wat afdoen van zijn ontevredenheid tegen de fortuin en van zijn neiging om door zijn bewondering voor wat een ander heeft dat, wat men zelf heeft, klein te maken en verachtelijk.

12. In niet geringe mate fnuikt dit de welgemoedheid, dat men zeilen gebruikt te groot voor het schip, dat is dat men neigingen koestert, die niet passen bij de vermogens, waarover men te beschikken heeft, en aldus strevend naar en hopen op te groote dingen, als ze mislukt zijn, de godheid en het noodlot beschuldigt en niet zijn eigen onverstand. Als iemand zou willen boogschieten met zijn ploeg, of hazen jagen met zijn os, of als iemand met een fuik of een sleepnet te vergeefs beproeft herten te vangen, dan kan men toch niet zeggen, dat hij tegenspoed heeft: al zulke menschen hebben tot hun vijand niet een of anderen boezen geest, maar hun eigen dwaasheid, die streeft naar het onmogelijke. De voornaamste oorzaak van ongeluk echter is de ingenomenheid met zich zelve, die de menschen eergierig maakt, zoodat ze in alles de eersten willen zijn en met een ware onverzadelijkheid alles tegelijk willen omvatten. Ze begeeren niet alleen rijk te wezen en tevens geleerd, sterk, prettig en geestig in den omgang, bevriend met het hof en machtig in hun staat, maar als ze daarbij niet ook hebben, dan zijn ze verdrietig. De oude Dionysius was niet tevreden dat hij de grootste der toenmalige vorsten was, maar omdat hij niet beter verzen kon maken dan de dichter Philoxenus, noch ook het van Plato in 't redeneeren kon winnen, werd hij woe-Aegina om als slaaf verkocht te worden. Dan deed Alexander looper Crison, met wien hij een wedstrijd hield, opzettelijk zijn te hebben:

want zooals ik was er geen van d'in 't koper gepantserd'
er dadelijk op liet volgen: (Achaeërs)

maar in den oorlog alleen; in den raad deed ik onder voor velen.

Toen de Persische satraap Megabyzus in het atelier van Apelles kwam en over de kunst ging leuteren, snoerde de schilder hem den mond met de zeggen: „zoolang je zweeg, leek je een heel heer vanwege je goud en je purper, maar nu je aan 't wauwelen bent gegaan, lachen zelfs de jongens, die verf voor me stampen, je uit.” Sommige menschen denken dat 't van de Stoicijnen maar gekheid is wanneer ze hooren dat bij hen de wijze niet alleen verstandig, rechtvaardig, dapper heet te zijn, maar ook geldt voor den volmaakten redenaar, dichter, veldheer, voor een rijke en een koning. Doch zelf willen zij dat alles tegelijk wezen en als hun dat niet lukt zijn ze ontevreden. En toch, ook van de goden heeft de een de eene, de ander de andere macht: de een heet de krijger, de ander de waarzegger, de derde de winstverschaffer. En als Venus zich mengt in den strijd, stuurt Zeus haar weg om zich met huwelijksaangelegenheden te bemoeien.

13. Immers sommige dingen, waarnaar men streeft, werken niet met elkaar mee, maar werken elkaar tegen. Bijvoorbeeld, oefening in de welsprekendheid en bestudeering der wetenschappen vereischen een rustig leven en vrijen tijd, maar macht in den staat en vriendschap met machthebbers krijgt men niet zonder drukte en bedrijvigheid. En verder „wijn en een sterke vleeschvoeding”, zooals de wijsgeer zegt, maken 't lichaam sterk, maar den geest zwak; voortdurende zorg voor zijn vermogen en bewaking van geld vermeerdert den rijkdom, doch minachting en verwaarlooing van dit alles is leefocht voor de wijsbegeerte. Niet allen valt alles ten deel: men moet hooren naar de vermaning van Delphi en zich zelven leeren kennen. En dan zich zelven gebruiken voor dat, waarvoor men geschapen is, niet zich zelven sleepen van 't eene beroep naar het andere en aldus zijn natuur verkrachten:

Vóór de koets draaft het paard, maar een os trekt den ploeg,
naast het schip zwemt de vlugge dolfijn,
als g' een ever wilt dooden, zoo zoek u een hond,
die het werk van de jacht heeft geleerd.

Maar wie jammert en treurt omdat hij niet te gelijktijd een leeuw is

op de bergen gevoed, op zijn krachten vertrouwend

een schoothondje, dat door een oude juffrouw wordt opgekweekt, die is gek. En niet verstandiger dan deze is hij, die tegeljkertijd een Empedocles wil wezen, een Plato, een Democritus en schrijven over het heelal en het wezen der dingen en als Euphorion een rijke weduwe het hof maken of als Medius de drinkgelagen van Alexander naloopen en met hem feestvieren en die 't zich aantrekt en er smart over heeft, dat hij niet bewonderd wordt om zijn rijkdom als Ismenias en om zijn dapperheid als Epaminondas. De wedloopers zitten toch ook niet moedeloos neer, omdat ze niet de kransen der worstelaars behalen, maar ze zijn trotsch op de kransen, die hun zelven ten deel vallen en hebben daar vreugde over. „Sparta is uw land, wees Sparta tot roem” zegt het spreekwoord. En Solon zegt:

Maar ik wil met hen niet ruilen: rijkdom krijgen, geven deugd;
Want de deugd blijft altijd bij u, rijkdom gaat van hand tot hand.

Toen Strato de physicus hoorde, dat Menedemus drie- of viermaal zooveel leerlingen had als hij, zeide hij: „wat wonder dat het getal dergenen, die een bad willen nemen, grooter is dan dat der worstelaars?” En Aristoteles schrijft aan Antipater: „niet alleen Alexander heeft het recht trotsch te zijn omdat hij heerscht over vele menschen; daartoe hebben niet minder recht zij, wien het te beurt valt omtrent de goden te denken wat behoort.” Wie aldus in de hoogste steken wat zij zelve hebben, die zullen niet gekweld worden door hetgeen anderen hebben. Maar wat doen wij? Ja, van een wijnstok verlangen wij geen vijgen en van een olijf geen druiven, maar als wij zelf niet tegeljkertijd hebben de voorrechten der rijken en der geleerden, der krijgsliden en der wijsgeeren, der vleiers en der vrijmoedigen, der zuinigen en der verkwisters, dan beschuldigen wij ons zelven en zijn ondankbaar en minachten ons eigen leven als onvolledig en onbeduidend. En toch, wij zien hoe de natuur zelve ons een lesje geeft: want gelijk zij het eene dier laat leven van dit en het ander van dat, en niet alle dieren heeft geschapen als vleescheters, zaadpikkers of wortelgravers, zoo geeft zij ook den mensch velerlei middelen om te bestaan:

schaapherder moge hij zijn of ploeger of vogelverschalker

of zijn onderhoud zoeken op zee. Ieder moet kiezen het werk wat hem past en zich daarmee bezighouden, maar een ander het zijne laten en niet tot een bewijs strekken, dat Hesiodus zich onvolledig heeft uitgedrukt met te zeggen:

nijd heerscht tusschen pottebakkers, nijd heerscht tusschen
(timmerlui.

Want niet alleen doordat men zijn vakgenooten en zijns gelijken benijdt, kwelt men zich zelf en verstoort zijn eigen levensgeluk, maar rijken staan geleerden aan te gapen en noemen hen gelukkig, beroemde mannen bewonderen rijkaards, rechtsgeleerde mooipraters, ja, vrijgeborenen en aanzienlijken zien hoog op tegen comedianten, die succes hebben op het tooneel, tegen balletdansers en hofbedienden.

14. Dat een iegelijk in zich zelven de voorraadschuren heeft van opgeruimdheid en van neerslachtigheid en dat de vaten van goed en kwaad niet liggen in Zeus' woning, maar in de ziel, dat blijkt uit het onderscheid in aandoeningen bij den een en bij den ander. De dwazen zien het goede voorbij, ook terwijl het er is, en verwaarloozen het doordat al hun aandacht gevestigd is op de toekomst, de wijzen daarentegen maken voor zich zelve ook, wat er niet meer is, door hun herinnering tot iets aanwezig. Het tegenwoordige toch, dat zich slechts een zeer kort tijdsdeeltje laat aanraken en dan aan de waarneming ontsnapt, daarvan vinden de dwazen dat het ons niet meer aangaat en niet meer het onze is. Zij doen ons denken aan het schilderij van dien man in de onderwereld, die een touw zit te vlechten, maar steeds het eind dat hij gevlochten heeft, prijs geeft aan een ezel, die het opeet: een vergeten, even dom en ondankbaar als die ezel, vangt op en verslindt alles van hen; het doet in 't niet verdwijnen iedere handeling, ieder succes, iedere voordracht, die in den smaak is gevallen, iedere prettige bijeenkomst, ieder genoegen, en belet dat het leven één wordt, iets wat alleen kan geschieden wanneer het verledene wordt samengevlochten met het tegenwoordige: alsof het leven van gisteren niet hetzelfde was als dat van heden, en wederom dat van heden niet hetzelfde als dat van morgen, zoo ruikt dat vergeten ons leven uiteen en maakt al wat ontstaat dadelijk tot iets wat er nooit geweest is, doordat het alle herinnering wegneemt. De geleerden, die in de scholen allen groei ontkennen, bewerende dat de substantie in een voortdurenden stroom is, maken door hun geredeneer ieder onzer tot telkens een ander; maar wie met hun herinnering het vroegere noch vasthouden noch opnemen, maar het laten wegvloeien, die maken met der daad zich zelven dag aan dag arm en ledig en dermate afhankelijk van den dag van morgen alsof verleden jaar, eergisteren, gisteren hun niet aangaan, ja, alsof zij dat alles nooit hebben gehad.

15. Dat is dus één verstoring van de welgemoedheid. Maar een veel ergere is het wanneer menschen, evenals vliegen op den spiegel afglijden van de gladde plekken, maar aan oneffenheden en krassen zich vasthouden, van al wat liefelijk is en aangenaam los worden en zich verwickelen in de herinnering aan het onaangename. Beter nog kan men hen vergelijken met de kevers in Olynthus, van wie men beweert dat als ze terecht komen in een dalletje, dat den naam „keverdood” draagt, er niet uit kunnen komen, maar er steeds in rond vliegende en draaiende, daarin dood gaan: want aldus willen die menschen, als ze eens verzonken zijn in de herinnering van het kwaad, daar het hoofd niet uit opsteken of op adem komen. Neen, men moet in zijn ziel de vriendelijke en vroolijke gebeurtenissen, als de heldere kleuren op een schilderij, in 't licht en op den voorgrond stellen, en daardoor de sombere drukken en overschaduwden, want ze geheel uitwischen is onmogelijk. „Evenals van een lier en een boog, zoo bestaat het wezen der wereldorde in spanning en terugspanning”, zegt de wijsgeer. En geen van al de menschelijke zaken is rein en onvermengd. Maar evenals er in de muziek diepe en hooge tonen en in de taal klinkende en klankloze letters zijn, en niet hij een musicus of taalkundige is, die een van die beide soorten haat en vermijdt, maar hij, die ze beide weet te gebruiken en tot een juiste samenvoeging te vermengen, zoo moet men ook, daar het leven allerlei tegenstellingen heeft — immers terecht zegt Euripides:

niet afgezonderd van elkaar zijn kwaad en goed:

vermenging heeft er plaats van beide.... zóó is 't wél —

niet zich door één soort van lotgevallen laten ontmoedigen en tot wanhoop brengen, maar, als toonkunstenaars, steeds het slechte door het betere krachteloos makend en het kwade omvatend met het goede, van zijn leven een gepast en heilzaam mengsel maken. Want het is niet, zooals staat bij Menander:

aan ieder mensch bij zijn geboorte staat ter zij
een goede daemon, die hem leidt door 't leven heen
als vriend

maar veeleer zooals Empedocles leert, dat tweemaal schikgodinnen en daemones een iegelijk onzer als hij ter wereld komt, pakken en wijden tot hun dienst:

daar stond d'Aardsche, maar ook de Zonnige, glanzend van
oogen,

bloedige *Strijd* en daarnaast de bezadigde, stemmige *Eendracht*,
Schoonste en *Leelijkste* ook en *Draafster* en nevens haar *Talmster*.
Lieflijke *Zekerheid* was er en *Twijfel* met donkere vruchten.

16. Daar dus onze geboorte de zaden van al dergelijke lotsbeelingen dooreengemengd heeft ontvangen en dientengevolge allerlei ongelijkmatigheid medebrengt, daarom bidt een verstandig mensch het betere, maar hij verwacht ook het slechtere, en beide gebruikt hij, het *te veel* er afnemend. Want niet alleen is 't waar wat Epicurus leert, dat wie het minst verlangt naar den dag van morgen, dien dag op de prettigste wijze tegemoet gaat, maar ook rijkdom, roem, macht en heerschappij verblijden het meest hen, die het minst bang zijn voor het tegendeel. Immers, een al te hevig verlangen naar deze dingen verwekt ook een heftige vrees, dat ze niet blijven zullen, en maakt daardoor het genot er van zwak en onstandvastig als een kaarsvlam, die in den wind staat.

²² (Wordt vervolgd).

Foto Aug. F. W. Vogt.

HUIZE OLDENALLER. ZUID-OOSTZIJDE.

DE HUIZE OLDENALLER.

ALS we ons bij het station Putten van den Ned. Centraal-spoorweg bevinden, zien we aan den zuid-westelijken horizon hoog geboomte. Dit is het bosch, waarin de huize Oldenaller verscholen ligt. De omgeving van het station werd naar een thans verdwenen goed vanouds de Cleenhorst genoemd en als zoodanig reeds in de 12de en 13de eeuw vermeld, toen het tot de bezittingen van het klooster Werden behoorde, aan de Ruhr in Duitschland gelegen.

Reeds vóór het jaar 806 moeten hier in den naasten omtrek vele gronden in cultuur gebracht zijn, daar in eene oorkonde van dat jaar vermeld wordt, dat een Hiddo en zijne vrouw aan bisschop Ludger goederen schonken, o. a. te Telgt (bij Ermelo) en Bokhorst, in de onmiddellijke nabijheid van Oldenaller. De vrome Ludger stichtte te Werden een klooster, waarvoor hij vele giften ontving. In het jaar 855 werden door een kloosterbroeder, Folker, goederen in Gelderland gelegen, aan de nieuwe stichting vermaakt, o. m. mansi dominicales in pago Puthem.

Een paar minuten gaans noordwaarts van het station kan men in oostelijke richting langs het geboomte van het in 855 genoemde Hotseri, thans Hussel geheeten, de torenspits van het dorp Putten zien. Aan de noordzijde hiervan ligt de oude heerlijkheid Schoonderbeek, eens eene bezitting van hertog Karel van Gelre, die er meermalen verblijf heeft gehouden.

Achter het nog altijd lommerrijke Schoonderbeek met zijn „Klein Zwitserland” strekken zich de Putter-, Sprieler- en Speulderbosschen uit, samen meer dan 2000 H.A. beslaande.

Terzijde van deze bosschen, aan den grintweg naar Garderen, treft men het bekende landgoed Schovenhorst aan met bezienswaardige boschcultuur, verder de aanzienlijke bezitting Groot-Spriel, in oude oorkonden genoemd.

Na de schoone landstreek verkend te hebben, gaan we in een lokaaltreintje en stappen aan de naburige halte Beisteren af. Afgeleid van het in de twaalfde eeuw genoemde Bekestere — een brongebied van beken — heeft men ten onrechte het landgoed in de buurt Bijstein en de halte Bijsteren genoemd. Nu den Zuiderzeeschen straatweg een K.M. zuid-westwaarts volgende, komen we bij de Oldenallersche brug aan een der schoone punten, die deze straatweg, op last van koning Willem I van Hoelaken bij de Utrechtsche grens tot Zwolle aangelegd, in zoo ruime mate aanbiedt.

We staan op een kruispunt van drie elkander snijdende wegen.

De eerste is de genoemde hoofdweg in het hart des lands, die tot den tijd, dat de Ned. Centraalspoorweg in exploitatie kwam — men schreef toen 1863 — diende voor een geregelden dag- en nachtdienst van diligences en voor tal van vrachtwagens, inzonderheid als de scheepvaart gestremd was; thans is de goed geplaveide straat zeer geschikt voor het drukke automobielenverkeer. De tweede weg langs de beek, waarover de brug ligt, is de oude verbindingsweg tusschen Harderwijk en Nijkerk. Hieraan ligt de Allermolen, thans eene boerderij, maar tot voor een zestigtal jaren sedert onheuglijke tijden een korenmolen door water gedreven. De „Herberg Aller” aan den straatweg is al veel jaren geen pleisterplaats meer, maar wordt door een opzichter bewoond.

Thans willen we de voor ons liggende laan inslaan, waarvan de ingang door de voorplaat goed wordt weergegeven. Zij bestaat ter weerszijden uit drie rijen eiken, waarvan vele, hoe meer we het huis naderen, een respectabelen omvang hebben. Zelden gebeurt het, dat er eene doorbraak is van de bedijkte en in den wintertijd soms woeste Schuitebeek, waardoor de landerijen ter zijde van den verhoogden weg geïnundeerd worden.

Hoog verheft zich het gebouw, dat in zijne ingemetselde gedenkstenen wapens van het voorgeslacht der Van Goltsteins toont. Op den bovensten steen zijn, naar men ons mededeelde, de wapens zichtbaar van de geslachten Van der Myle en Van Wijnbergen. De daar beneden geplaatste steen laat de ouderlijke wapens zien van Evert Jan Benjamin Baron van Goltstein en zijne echtgenoot Frederica Everdina Anna Baronesse van der Capellen tot Boedelhof. Voor den Franschen tijd was de steen in den gevel van het kasteel Vanenburg geplaatst, dat door de moeder van genoemden edelman, Judith Margaretha van Essen, aan de Van Goltsteins kwam. Later heeft de steen jaren lang in de gracht bij dat huis gelegen. Hoe was hij hierin gekomen?

Reeds in den rumoerigen Patriottentijd scheen een deel der Veluwsche bevolking het ambtsjonkerlijke bestuur op het platteland moede te zijn, al kon het ongetwijfeld op lichtzijden wijzen. Maar zeker eerst in de dagen van den vrijheidsroes (toen Daen-Nederland te Franschen over de bevroren rivieren in het hart van over Nijkerk naar Hattem spoedde, om zijne familie na jaren van scheiding weer te zien), toen kon zich de verbolgenheid van het patriotsche deel van Putten's bevolking tegen den oranjegezinden ambtsjonker openbaren. Zijn kasteel moest het ontgelden en de

steen met familiewapens werd in de gracht geworpen. Dit feit zal aanleiding geweest zijn om het landgoed aan den heer Pit te verkoopen, die de lange allée heeft aangelegd, maar na den Franschen tijd werd het teruggekocht en tot het midden der negentiende eeuw door de familie Van Goltstein bewoond. Na den aankoop van het huis Oldenaller werd dit met behoud van den hoofdvorm geheel gerestaureerd, waarbij evenwel te weinig rekening met den ouden bouwstijl werd gehouden; maar de steen, die zoolang in vergetelheid in de gracht van Vanenburg had gelegen en bij toeval was gevonden, verkreeg eene eereplaats in den voorgevel van het huis Oldenaller.

De gracht liep voor het jaar 1850 vrij dicht langs het gebouw; thans is er rondom een breed terras. Links zijn de stallen, rechts is het melkhuis.

In de ruime vestibule zien we bewijzen, dat de jacht op edel wild tot de geliefkoosde uitspanningen der heeren Van Goltstein behoorde: eene dubbele rij hertekoppen versiert den wand. Wie een hert doodelijk trof, verkreeg den kop met het gewei.

Recht voor ons is de groote zaal, die met eene kleinere een geheel kan vormen, dat de geheele zuidzijde van den huize inneemt.

Eene eereplaats is gegeven aan de levensgrootte schilderij, voorstellende Hendrik Rudolph Willem Baron van Goltstein, die het huis Oldenaller herbouwde. Eenige jaren na het herstel van Nederland's onafhankelijkheid werd hij Ned. Minister-Resident te Hamburg, waar hij 24 April 1828 in het huwelijk trad met Emma van Hildebrandt, die aan een zoon en eene dochter het leven schonk. De laatste, douarière Baronesse van Pallandt-van Goltstein, bewoont de huize Vanenburg, terwijl de zoon, Mr. Willem Baron van Goltstein, het land in velerlei hooge betrekkingen diende en voorzitter van den voogdijraad van Koningin Wilhelmina was. Na den dood zijns vaders, 24 October 1868, werd hij heer van Oldenaller, waar hij 9 September 1901 overleed. Zijne weduwe, geboren Jonkvrouwe Agneta Cornelia Hugonia Boreel van Hogelanden, bewoont thans des zomers het huis.

Tal van oude familieportretten boeien, o.a. van Jonkvrouwe van der Myle, kleindochter van 's Lands advocaat, Johan van Oldenbarnevelt. Eene kapitale schilderij mag niet onvermeld blijven, voorstellende Oldenaller, zooals het in het jaar 1655 door gouverneur Johan van Wijnbergen en zijn neef op nieuwe grondslagen werd gebouwd.

Ter zijde van de trap naar de bovenverdieping hangen ook zeventiende-eeuwsche portretten, de meeste van leden van het geslacht Van der Capellen, elders familiegroepen als van de Van Haersolte's, de Van Zuylens, een zeer oud portret van eene Freule Van Essen te Vollenhove, een van een Graaf van Randwijck. De genealoog kan zijn hart ophalen aan fraai geteekende stamboomen, waaronder een met de 32 stamdeelen van den in het jaar 1790 geboren Baron van Goltstein. We verlaten het huis, dat een rijk archief bezit, hetwelk een ruim veld voor geschiedkundige onderzoekingen aanbiedt.

Bevindt zich aan de oostzijde de tuinmanswoning en oranjerie, aan de zuid-oostzijde heeft men een interessant gezicht op eene brug en op het huis, terwijl bij den ijskelder in het bosch een aardig kiekje is. Boven in den achtergevel bevindt zich eene spreuk: „Per Angvsta Avgvsta”. „Door werk tot grootheid.”

Als een beeld van zulk een streven naar hooger, wel toonende, dat in de verlopen eeuwen stormen hem teisterden, maar niettegenstaande dat een beeld van ongemeene kracht en fierheid, staat in den grooten tuin aan de westzijde een reusachtige kastanje, die sedert onheuglijke jaren in milden overvloed zijne vruchten schonk. Hierbij stond, zooals trouwens bleek uit het puin, dat men in den grond aantrof, het stamslot der Van Allers, dat hun sedert het begin der veertiende eeuw gedurende twee en eene halve eeuw tot verblijf verstrekke en daarna een honderdtal jaren aan de Van Oldenbarnevelts van „Ouwenaller”.

Thans iets uit de geschiedenis van het landgoed. Moet het geen bevreemding wekken, dat zoo weinig in het licht is verschenen betreffende deze landstreek, den westhoek der Veluwe, die de bakermat was van de grootsche figuur op het gebied van Gelderland's historiebeschrijving, Dr. Arend van Slichtenhorst, en van zijn beroemden voorganger, zijn leermeester en „hoofd vriend”, Harderwijk's hoogleeraar Joh. Is. Pontanus? De geschiedenis van de westelijke Veluwe met hare weiden en heiden, bouwlanden en bosschen, boerderijen en kasteelen is nog zeer onvolledig. Hier waren in oude tijden versterkte huizen, die de Geldersche vallei in het noordoosten afsloten voor de invallen der Bisschoppelijke benden, of waarin de buit werd opgehoopt bij strooptochten in het Sticht behaald. Hier woonde een strijdlustig volk, waarvoor inzonderheid het oude rijm gold:

Rasch te paerde, blinckende te zwaerde,
Die lanci in die hant,

Dat zijn die Heeren van Gelderland.

Gesproten uit eene menging van Keltische, Franckische en Saksische elementen, leverde het krachtige ras, dat in de westelijke Veluwe huisde, een goed aantal officieren en soldaten aan de legers der Repu-

bliek, toen zij voor hare onafhankelijkheid streed, was de binnenvaart op de Zuiderzee aanleiding, dat velen zich voor de oorlogs- en de koopvaardijvloot in en buiten Europa deden aanmonsteren, zond het pioniers der beschaving uit in de wilderissen van Nieuw-Nederland.

Wie van de bewoners in Nijkerk, Putten en Harderwijk had niet zijne bloedverwanten in de genoemde kolonie? Wolter Pelen, b.v., bouwman op Oldenaller, was de oudste broeder van Brand Pelen, een der eerste overheidspersonen in Rensselaerswijck, die reeds in het jaar 1630 zijne geboorteplaats verliet om bij de Hudson eene „bouwerie” voor zijn patroon Kiliaan van Rensselaer te besturen. Deze zelf met zijn taaien ondernemingsgeest kwam uit de Veluwsche landouwen, waar zijn stamgoed Rensselaer op een half uur afstands van het huis Oldenaller lag.

Maar we willen de historie niet al te ver vooruitloopen.

Het landgoed Oldenaller is naar den naam het oudste gedeelte van het goed Aller, hetwelk reeds voor 2 Juli 1385 moet gesplitst zijn, daar in een stuk van dien datum Reyner van Oudenaller genoemd wordt, die het mede bezegelde.

Het goed Aleir werd reeds in het jaar 1313 vermeld op eene lijst der bezittingen van Herberen van Putten. De schrijfwijze van den naam geeft de beteekenis van Aller aan; het was een leir, laar of boschrijke streek bij de A, het water zeker, dat nu de Schuitebeek heet. Heel spoedig na dien tijd treden twee personen uit het geslacht van Aller op, die groote macht bezaten, nl. Henrick van Aller, die in het jaar 1342 als richter van Veluwe voorkomt en Servatius (Servaas) van Aller, die ambtman was over de talrijke goederen, die de abdij Abdinkhof bij Paderborn onder de kerspelen Putten, Nijkerk, Voorthuizen en Barneveld bezat, 1334. De laatste werkte mede tot het verkrijgen van meer rechten voor de bewoners der hofhoorige goederen van genoemde abdij. De zoon van Servatius van Aller, Henrick geheeten, was volgens de restantlijsten van Veluwsche thinsen over de jaren 1371—1416 eigenaar van vele goederen. Hierin wordt in het jaar 1379 Henrick Servatiuszoon en diens zoon Reiner genoemd, welke laatste onder het jaar 1391 in de lijsten Reyner van Oldenaller heet, die destijds ook bezittingen onder het kerspel Nijkerk had. Voor zijne goede diensten zou de heer des lands als „voogd” over de abdijgoederen Oldenaller tot een vrij goed verklaren, mits een bepaalde thins betalende, 1395.

Uit de Veluwsche thinsboeken blijkt, dat de bezitters van Oldenaller uit het geslacht van Van Aller waren, maar ter onderscheiding van andere takken van dezen stam naar het goed

Foto Aug. F. W. Vogt. HUIZE OLDENALLER. VOORGEVEL.

weduwe van Herman van Delen tot Spankeren, zuster van den erfflater, en Wolter Joseph van Wijnbergen, een neef van dezen, werden de Van Delens eigenaars. Achtereenvolgens werden drie kinderen dier weduwe beleend: Albert, Judith en Gerberich. De laatste was in het jaar 1696 gehuwd met Willem Jan van Dedem, heer van den Berg, die in 1732 daarbij het huis Hoevelaken kocht. Daar zijne vrouw Maurik en Oldenaller erfde, was hij een machtig heer.

Een zoon van W. J. van Dedem, Gijsbert Willem, is de stamvader van den tak Van Dedem van Driesberg. Hij was gehuwd met Theodora Margriet van Isselmuden van de Rollocate. Zijne zuster Geertruid trouwde Jasper Hendrik van Lijnden tot Ressen, raad en rekenmeester van Gelderland, wiens zoon Herman Willem Jan van Lijnden in het jaar 1742 heer van Oldenaller werd. In April 1751 was de laatste meerderjarig en werden tusschen hem en zijne zuster de goederen der grootouders van moeders zijde verdeeld. Hem werden o.a. toegedeeld 29 perceelen onder Putten gelegen, waarbij het „huys en havesate Oldenaller in Veluwen gelegen." Het volgende jaar huwde hij Jacoba Louise van Eck, uit Velp.

Toen er een jaar later een baby verwacht werd, zou blijken, welk eene macht in dien tijd sommige heeren zich aanmatigden. Vanouds heeft de Hervormde kerk zich tegen den huisdoopt gekant, die dan ook volgens de kerkenordening niet mocht geschieden. Maar daaraan wenschte zich de drieëntwintigjarige ambtsjonker van Putten niet te houden. We lezen in de acta van den kerkeraad dier plaats: „1753, den 21 October heeft den Predikant aan den Kerkenraad bekend gemaakt, hoe dezelve namens den H. Edelgeb. Heer Van Lijnde(n) tot Oldenaller door desselfs lijfknecht was gevraagd om het kind, waar van de H. Edelgeb. Mevrouw Van Lijnde eerstdaags stond te bevallen, op den Huyze van Olden aller te doopen en dat Z. H. Edelgeb. daartoe orde en permissie van de H. Edelgeb. Heere Landrost hadde; waarop den Praedikant hadde swarigheyt gemaakt, als een saake die met de kerkenordening deezer Landen ten eenenmale strijdig was; waarop des anderen daags dat versoek op 't nieuws permissive van den H. Edelgeb. Heer Lynde van Resse, des voorn. Heer vader, was herhaalt en met een aan den Predikant was vertoont de ordonantie en autorisatie van den H. Edelgeb. Heer Landrost met een schriftelyke intimidatie van den H. Edelgeb. Heer Van Resse, bijaldien den Predikant wijgeragtig bleef en tegelyk categorisch antwoord vragende.

„Dewyle nu den Predikant daardoor in verlegentheitgebragt ware en geen tyd gehad bij de Heren Inspectores Classis raadt te plegen, daar benevens wel wiste, dat in andere gereformeerde landen zulks in practijk was, zoo hadde Z. E. schriftelyk geantwoord van het te zullen doen in verwagting, dat Z. Ed. over deeze zaake bij de Classis niet gecalangeert wierde. Warin de E. Kerkenraad geconsenteert heeft en uyt haar midden de 3 Ouderlingen en een Diaken gecommitteert om daardoor de gemeynte te representeren.

(was geteekend) Q. T. J. Smith."

In den Patriottentijd speelde H. W. J. van Lijnden eene belangrijke rol en was een verklaard tegenstander van Goossen Geurt Bentinck, heer van Aller, Berenkamp en Brieler, landdrost van Veluwe, een oprecht aanhanger van het Oranjehuis, die evenwel niet de kracht had om groote troebelen te voorkomen. „Oldenaller", zooals de heer Van Lijnden in die dagen van groote opwinding meestal genoemd werd en Van Haersolte van IJrst waren op landdagen, zooals in Augustus 1783, al uiterst brutaal. Men raakte eens haast handgemeen, nadat het aan scheldwoorden en dreigementen niet had ontbroken: ruw en driftig was Oldenaller, heftig, ongemakkelijk was IJrst, doch eerlijk en rondborstig. De Veluwsche kwartiersvergaderingen, bestaande uit de ridderschap en de afgevaardigden der steden, geleken wel eens op een Pool-schen landdag. Van Lijnden van Oldenaller wendde zich in het jaar 1786 met nog acht edelen tot de Staten van Holland om hulp tot beperking van den grooten invloed, dien de stadhouder in Gelderland bezat. Het mocht niet baten. Zijn voorstel in de vergadering van het Veluwsche kwartier om herziening van het regerings-reglement te verkrijgen, werd verworpen.

Na de overgave der patriotsche steden Hattem en Elburg werd ook hij voor het Hof van Gelre gedaagd. Zijne kracht scheen gebroken. Kwam het, omdat zijn zoon Jasper Hendrik, die als burgemeester van Harderwijk in deze stad een leider der patriotsche beweging was geweest, in den bloei der jaren was overleden? Met eenige anderen verklaarde Oldenaller, dat hij gedwaald had en het reglement van 1750 te zullen naleven. De opheffing der procedure werd hun toegestaan, mits zij de kosten betaalden. De beslissing, of zij weder als lid der ridderschap zouden worden toegelaten, liet op zich wachten: zij werden als zoodanig niet meer verschreven.

Van Lijnden van Oldenaller werd in het jaar 1795 richter van Putten; 18 December 1803 overleed de onrustige man op het huis Oldenaller.

Zijn kleinzoon Andries Wolter van Lijnden, zoon van Jasper Hendrik, werd heer van het landgoed. Eene recognitie werd verlangd van hen, die na de herstelling van Nederlands onafhankelijkheid zich erkend wilden zien als lid van den Nederlandschen adel, waartoe zij voor de revolutie behoorden. Hij moet er aan voldaan hebben, daar hij in het jaar 1820 lid van de ridderschap van Gelderland werd. Het zal dus zijn oom Samuel van Lijnden geweest zijn, die standvastig weigerde, zooals de overlevering van een lid van het geslacht Van Lijnden zegt.

In het jaar 1828 stierf Andries Wolter van Lijnden. Hij was genoemd naar de voornamen van zijne grootouders van moederszijde: Andries Schimmelpenninck van der Oye tot de beide Pollen en Woltera G. van Wijnbergen. Zijn huwelijk met A. E. G. d'Avluis de Bourouil schijnt kinderloos geweest te zijn.

Zijn oom Samuel van Lijnden, heer van Apenburg en de Snor, was in het jaar 1759 op Oldenaller geboren, maar vestigde zich na zijn huwelijk met Jacoba Dorothea, dochter van Johan Baron Vijgh tot de Snor elders en werd in het jaar 1782 lid van de ridderschap van Nijmegen. Met zijn talrijk huisgezin ging hij na den dood van zijn neef Oldenaller bewonen en stierf aldaar. Een zoon nam op verzoek van zijn oom Baron Vijgh, den laatste van dit beroemd geslacht den naam aan: Vijgh Baron van Lijnden. Deze en zijne oudste zuster woonden na den verkoop van Oldenaller in het jaar 1848 een dertigtal jaren in het dorp Putten, waar zij beiden ongehuwd overleden.

Drie dochters van Samuel van Lijnden behielden een klein deel van het landgoed en genoten hier het buitenleven des zomers op „Ons Genoegen", dat na aller overlijden met Oldenaller hereneigd werd.

Toen H. R. W. Baron van Goltstein in het jaar 1848 eigenaar van Oldenaller was geworden, werd het oude bosch geveld,

maar werd voor nieuwen aanplant gezorgd.

In de raadzaal en in den krijg heeft het geslacht Van Goltstein zich verdienstelijk gemaakt. Was de broeder van den nieuwen eigenaar van Oldenaller, Mr. Jan Karel Baron van Goltstein, als voorzitter der Tweede Kamer, als lid van ons Hoogerhuis en als minister van Buitenlandsche Zaken een bekende staatkundige figuur, ook de zoon, Mr. W. van Goltstein, bekend door zijne studien in „De Gids" verschenen, heeft als lid der beide Kamers, als minister en eindelijk als gezant aan het Britsche Hof een groot deel van zijn leven aan den staatsdienst gewijd.

Reeds voor 1500 in de ridderschap van het Overkwartier van Gelre beschreven, hebben de Van Goltsteins na dien tijd zich in de drie andere kwartieren van Gelderland, alsmede in het Sticht gevestigd. Hertog Karel van Gelre stelde in het jaar 1517 Johan van G. tot zijn banierdrager aan. Deze was de dappere verdediger van Dokkum, welke stad hij met zijne Gelderschen ten slotte moest overgeven, waarna hij gevankelijk naar Groningen werd gevoerd. Gelukkiger was zijn nakomeling Reinier van Goltstein tot Doorn, die in het jaar 1629 de stad Harderwijk met succes tegen de Croaten verdedigde. Diens broeder Joachim was overste en gouverneur van de stad Emmerik.

Eene zes eeuwen lange geschiedenis van het landgoed zij eene belofte voor de toekomst. Moge Oldenaller de eigenaardige beooring behouden, die het immer uitoefende, zoowel door het aanzien zijner bewoners, als door de liefelijkheid zijner omgeving.

G. BEERNINK.

Foto Aug. F. W. Vogt.

LAANTJE OP HET LANDGOED OLDENALLER.

HET UITDUNNEN VAN BOOMEN.

WANNEER men de boomen in een buitenplaats of publiek park goed wil onderhouden, ze den voor hen meest geschikten en natuurlijken vorm wil geven en er tevens voor wil zorgen, dat lucht en licht in voldoende mate tusschen de bladeren en takken kunnen doordringen, dan is het noodig ze minstens om de vier jaar behoorlijk na te zien en zoo noodig uit te dunnen.

Dit werk geschiedt op grootere landgoederen of in gemeenteparken gewoonlijk onder leiding van een deskundige, doch niet ieder, die enkele mooie boomen in zijn tuin heeft staan, kan over voldoende tuinbouwkundige hulp beschikken. Vandaar, dat wij meenen goed te doen de onderstaande mededeelingen, die wij grootendeels aan een Fransch blad ontleenen, ter kennis van de lezers van „Buiten” te brengen.

Waartoe ook noodig, steeds moet men met het uitdunnen van boomen wachten, totdat de groei geheel stil staat. De beste tijd daartoe is dus de winter, na het afvallen der bladeren, tot het begin van Maart. Voor verschillende Coniferen en de meeste saprijke boomen zijn de maanden November en December daartoe het meest geschikt. Later toch bestaat er alle kans, dat men door invallende vorst bij dit werk gestoord wordt, daar het toch geenszins geraden is er dan mede door te gaan. In Maart zullen de wonden, doordat de sappen dan reeds beginnen te circuleeren, sterk tranen, hetgeen ook vermeden moet worden. Vooral bij Eschdoorns en verschillende Coniferen, die te laat ingehakt worden, loopt men hiervan groot gevaar.

Voordat men er toe overgaat een tak van den boom af te hakken, moet men hem aan alle kanten goed bekijken, teneinde zich een duidelijke voorstelling te maken van het werk, waar men aan gaat beginnen. Vooraf toch moet men zekerheid hebben, dat er door het wegnemen van dezen of genen tak geen gat in de kroon zal ontstaan, of dat de goede vorm van den boom er door zal bedorven worden. Ook moet men er vooral voor zorgen, dat de vorm van den boom niet onnatuurlijk regelmatig wordt. Men moet er naar streven door dit werk kleine gebreken te verhelpen en er vooral op toezien, dat de natuurlijke vorm zooveel mogelijk behouden blijft. Het is dus wel dringend noodig, dat men zich vooraf goed rekenschap geeft van hetgeen men gaat doen, want door het verkeerd inkorten of wegnemen van een tak kan men den boom grootendeels misvormen en een misslag begaan, die moeilijk of somtijds in het geheel niet meer te herstellen is.

Bij het inhakken moet men voor alles gebruik maken van een voldoende lange en vertrouwde ladder, waarmede men zonder gevaar al de te behandelen takken gemakkelijk bereiken kan. Hierdoor toch zal men voldoende vrijheid in zijn bewegingen hebben. Bij het plaatsen moet men toezien, dat de afgehakte takken niet langs of op haar kunnen vallen, ook moet zij steeds

DE TAK WORDT AAN DEN ONDERKANT INGEHAKT.

DE TAK WORDT ZOO DICHT MOGELIJK LANGS DEN STAM AFGEHAKT.

links van de takken gezet worden, opdat men de rechterhand bij het hakken gebruiken kan. Moet men boven in den boom zijn of op een gevaarlijke plaats werken, dan is het geraden de ladder van boven aan den stam of aan een grooten tak vast te binden en haar onderaan door een man te laten vasthouden, of, wat wellicht nog beter is, haar aan twee paaltjes stevig te bevestigen.

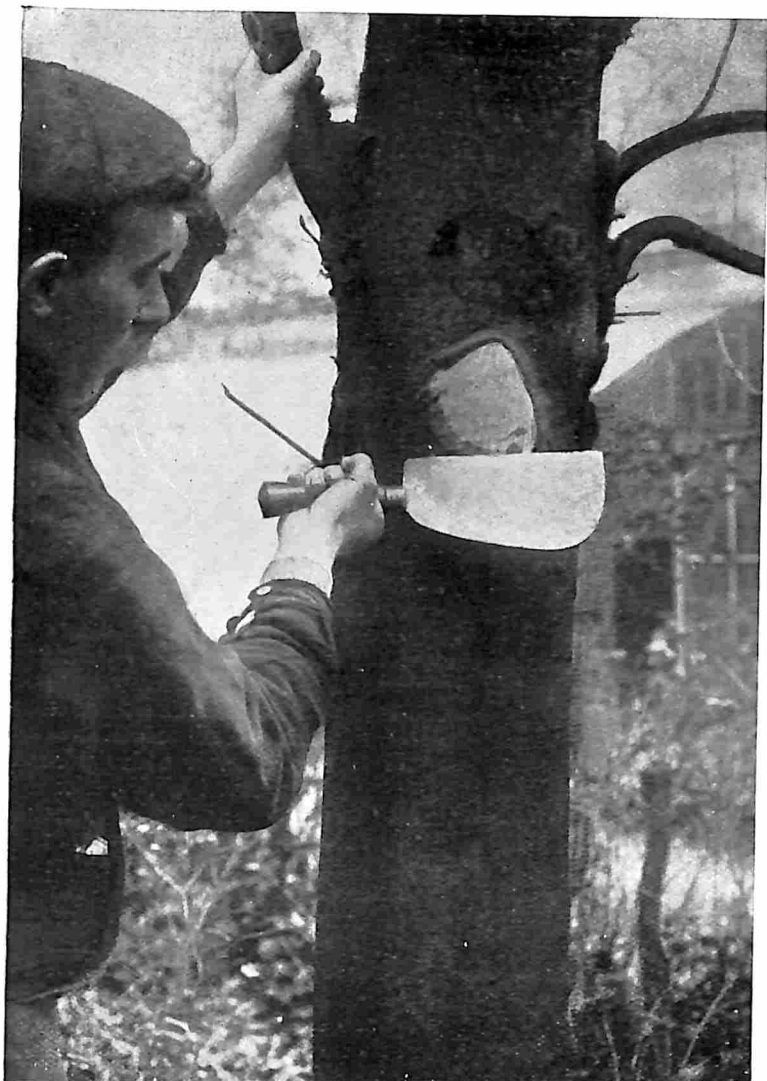
Om het middel gespt men een lederen gordel, waar op den rug een ijzeren haak aan zit, waaraan, wanneer men ze niet noodig heeft, het bijltje of het hakmes opgehangen kunnen worden.

Is men zoover gereed, dan breekt men eerst de twijggjes weg, die somtijds onder aan den stam zitten, waarna men met het werk onder aan de kroon begint.

○ Het eerste werk is dan al de twijggjes, die hinderlijk in de beweging zijn, zoo kort mogelijk bij den hoofdtak af te hakken. Men moet zich vooral niet laten verleiden om den tak even boven de plek, waar hij uit den stam komt, af te hakken, doch dit steeds vlak langs den stam doen. Wel wordt door het eerste de te maken wondvlakte aanmerkelijk kleiner, doch men loopt gevaar, dat de wond veel langzamer geneest en het litteken veel duidelijker zichtbaar blijft, wat den boom steeds min of meer misvormt. De tak wordt het allereerst aan de onderzijde flink ingehakt; dit is noodig om te voorkomen, dat hij overwicht krijgende, plotseling afbreekt, waardoor gewoonlijk een stuk bast en zelfs wel hout van den stam wordt afgescheurd. Hierdoor ontstaat dan een diepe wond, die niet alleen leelijk is, doch die slecht geneest en veel kans heeft om in te wateren. Is de tak nog geen 15 c.M. dik, dan is het voldoende, wanneer men hem tot op ongeveer een derde van de dikte aan de onderzijde inhakt; is hij echter dikker, dan moet men dit tot op ongeveer de helft doen.

Is men hier mede gereed, dan gaat men een paar treden hooger op de ladder om te zorgen, dat de tak, wanneer hij valt, niet hinderlijk wordt; ook moet men zich dan stevig vasthouden, teneinde niet verrast te worden door het somtijds vrij plotseling afbreken van den tak. Heeft men deze voorzorgen genomen, dan hakt men hem eerst ter zijde en dan van boven in, waarbij men steeds moet toezien, dat hij zoo dicht mogelijk langs den stam wordt afgehakt.

In beginsel moet men er nooit toe overgaan om zware takken uit een boom te hakken, dit moet steeds zooveel mogelijk vermeden worden. Toch kan het een enkele maal wel eens voorkomen, dat men door de een of andere omstandigheid daartoe gedrongen wordt, en zoo'n zware tak kan door zijn val wel eens gevaar opleveren voor den werkmans en de omgevende boomen of heesters. In zoo'n geval doet men het best eerst de zijtakken af te hakken en dan den hoofdtak in twee of drie stukken te laten vallen. In sommige gevallen is het ook geraden een paar touwen aan de spits en den voet van den tak te bevestigen, die over hogere takken te werpen en dan aan paaltjes in den grond te be-

DE WONDVLAKTE WORDT ZOO VLAK MOGELIJK GEHAKT.

vestigen. Is de tak eenmaal afgehakt, dan kan men hem voorzichtig laten zakken.

Al hakt men nog zoo voorzichtig, toch zal de wondvlakte nooit goed glad zijn, zoodat het noodig is, die zoo gelijk mogelijk te maken door hem, wanneer de tak gevallen is, na te hakken. Vooral de schors moet ook zoo glad mogelijk gemaakt worden. Deze laatste bewerking is noodig om het dicht groeien van de wond zooveel mogelijk te bevorderen. Het wondweefsel, dat zich spoedig gaat vormen, vindt dan geen enkele oneffenheid in zijn weg, het kan zich daardoor gemakkelijk tot midden op het openliggende hout vormen en na een paar jaren zal men dan van de plek, waar de tak gezeten heeft, niet veel meer kunnen zien dan een paar plooiën in de schors.

Zoodra de zwaardere takken uit den boom verwijderd zijn, moet men hem weer van alle kanten bekijken en daarbij vooral letten op de zwakkere, die nog ingesnoeid moeten worden. Hierbij moet men vooral goed toezien hoe zij geplaatst zijn en hoever het noodig zal zijn ze in te korten. Is men hiermede gereed, dan zet men de ladder zoo neer, dat zij niet te dikwijls verzet behoeft te worden, waarbij men vooral moet zorgen dat zij goed vast staat en men dus zonder gevaar kan werken. Bij dit insnoeien toch zal men beide handen noodig hebben om de sikkel, die hiertoe gebruikt wordt, te kunnen hanteeren. Ook het hakmes moet men nog steeds bij de hand houden, om de takken, die binnen het bereik zijn, af te slaan.

Met dit werk moet men boven in den boom beginnen, teneinde ook de twijgen, die blijven hangen, gaandeweg te kunnen verwijderen. Het allereerst moeten dan de doode twijgen weggenomen worden. Hiertoe behoeft men zich niet veel moeite te geven, daar zij bij één flinken slag gemakkelijk afbreken en dan verder niet meer hinderen. Vervolgens worden de waterloten, die zich, nadat de boom den vorigen keer werd uitgedund, op de zwaardere takken ontwikkelden, weggehakt en wanneer dit geschied is, kan men aan het eigenlijke uitdunnen beginnen.

Hiertoe bedient men zich het best van een sikkel en het eischt ongetwijfeld eenige praktische oefening, om dit gereedschap behoorlijk te kunnen hanteeren. Men gaat er zoo stevig mogelijk toe op de ladder of in den boom staan, waarna men, al naar de zwaarte van den tak, die ingehakt moet worden, het werktuig met één of twee handen bij den stok vastneemt; de plaats, waar de tak afgehakt moet worden, neemt men dan goed in het oog, en geeft er een flinken slag op, zoodat het staal diep in het hout dringt. Zwakkere takken zullen met één slag vallen, doch voor zwaardere zal het noodig zijn enkele malen te slaan, waarbij gezorgd moet worden, dat zij steeds op dezelfde plek worden geraakt. Vooral dit werk eischt de noodige handigheid.

Op ongeveer dezelfde wijze moeten ook de grootere Coniferen behandeld worden. Onder voorwendsel, dat zij dan te veel tra-

nen, wordt dit gewoonlijk nagelaten, waardoor op de grootere takken een aantal doode twijgen blijven zitten, die op den duur den boom op een takkenbos doen gelijken. Slechts zelden zal men uit de Coniferen levende takken behoeven te snoeien; zij vormen echter vrij veel dood hout, dat geregeld verwijderd moet worden. Verricht men dit werk op den juisten daartoe geschikten tijd, d.w.z. op zijn laatst in November, dan behoeft men niet bevreesd voor het tranen te zijn; ook kan men er dan zeker van wezen, dat het heelen van de gemaakte wonden even goed en snel zal gaan als bij de boomen met afvallend blad.

Om te voorkomen, dat de vrij groote wonden, die men in veel gevallen heeft moeten maken, inrotten en zodoende aanleiding tot slechte plekken en inwateren van den stam geven, moet men ze besmeren met een stof, die maakt, dat noch de regen, noch andere weërsinvloeden kwade gevolgen kunnen hebben. Een der beste middelen hiertoe is zeker wel de entwas, doch in de meeste gevallen zal dit veel te duur uitkomen, waarom men beter doet er Stockholmer- of wel koolteer toe te gebruiken. Aangezien de eerste teersoort gewoonlijk te dik is om ze met een kwast op de wonden te smeren, moet men ze eerst in een emmer of kleinen ijzeren pot zachtjes verwarmen, doch er rekening mede houden, dat die niet te groot zijn, zoodat men ze gemakkelijk mede naar boven kan nemen. Met dit verwarmen moet men echter zeer voorzichtig zijn, aangezien de teer, wanneer de vlam in den pot slaat, dadelijk gaat branden. Het best doet men dus met een gat in den grond te maken, daar een paar ijzeren staven overheen te leggen en na den pot er op gezet te hebben, het vuur te ontsteken. Wil men een uitstekend middel maken om de wonden mede te besmeren, dan kan men bij vijf Kilo teer nog één Kilo hars of pik voegen, de vloeistof is dan veel beter bestand tegen slechte weërsinvloeden. Men begint hiertoe met de teer aan den kook te brengen, de pik of de hars wordt dan in stukjes gebroken en er, onder voortdurend roeren met een stok, gaandeweg aan toegevoegd. Op deze wijze verkrijgt men het beste mengsel.

Hoewel niet zoo afdoende als het voorgaande, is de koolteer toch ook een zeer geschikt middel om het inwateren van het hout te voorkomen. Goedkooper is dit middel zeker, doch daar staat tegenover, dat men er voorzigtiger mede moet zijn. Deze teer toch heeft een schadelijken invloed op de schors, zoodat men moet zorgen er uitsluitend het hout en niet den bast en de schors mede te besmeren, daar anders het middel niet veel minder zou zijn dan de kwaal. Men verzuime echter nooit de wonden met een dezer middelen in te smeren, waartoe ze goed warm, doch niet kokend moeten zijn, daar hierdoor het weefsel zou verharderen, wat het herstellen der wonden vertragen zal. Wel moet men dan enkele keeren meer naar beneden gaan om de teer te verwarmen en daardoor dunner te maken, doch deze kleine moeite

DE WONDVLAKTE WORDT MET TEER FLINK DICHTGESMEERD.

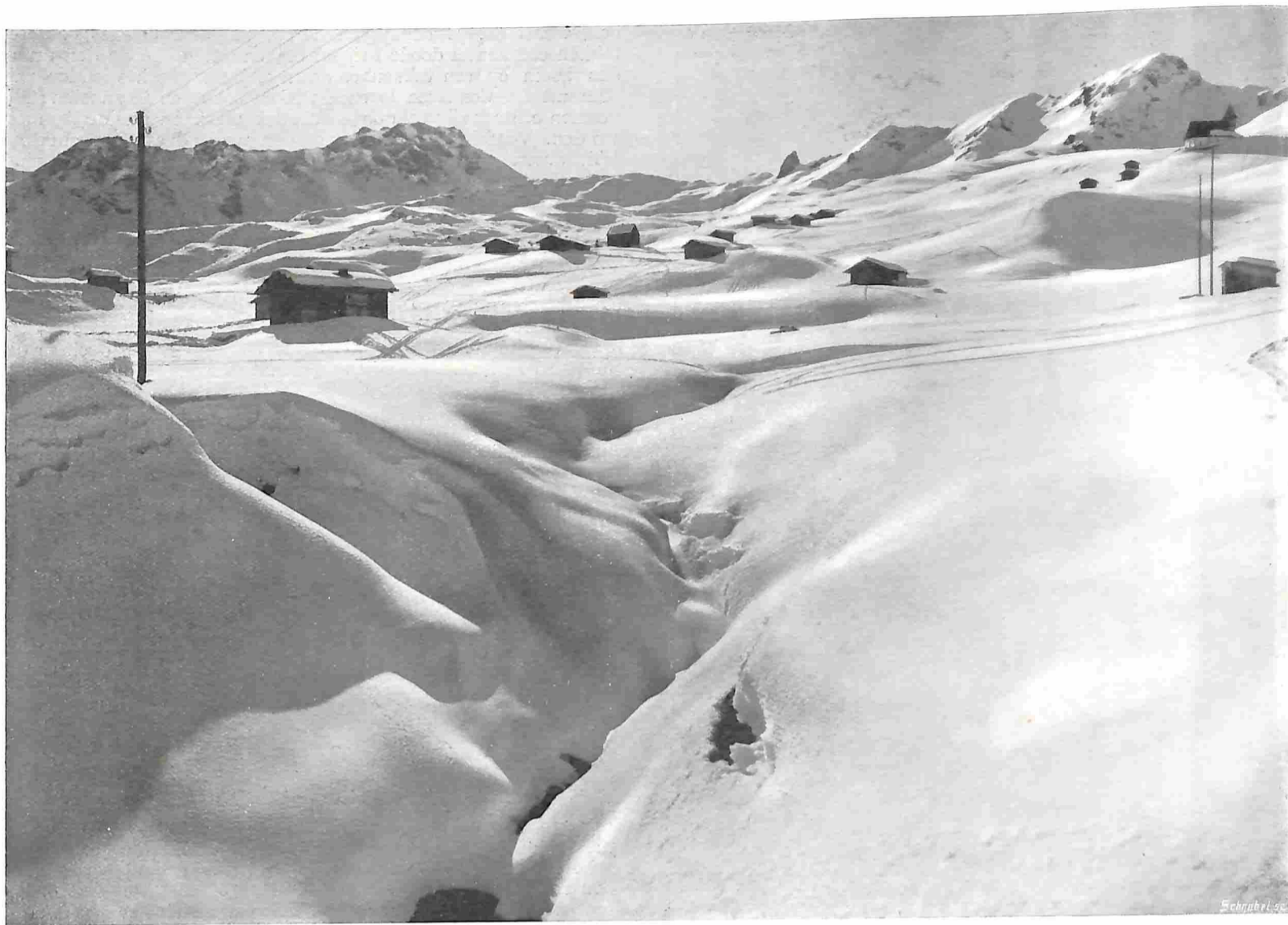

Foto G. Fähnle.

HET HEUVELLAND VAN INNER AROSA. EEN DORADO VOOR SKILOOPERS.

weegt niet op tegen de schade, die men anders berokkent.

Hiermede is het uitdunnen van den boom afgeloopen, een werk dat noodig is om ze steeds goed gezond te houden, wijl lucht en licht dan tot aan den stam kunnen doordringen. Toch moet het steeds met zeer veel overleg geschieden en moet men zich vooral niet laten verleiden een onnatuurlijken vorm aan den boom te geven en vooral moet men vermijden al de boomen pyramidaal op te snoeien, zooals nog maar al te dikwijls geschiedt. De natuurlijke groeiwijze van den boom moet aangeven, hoe hij ingekort moet worden. Zoo moeten, om slechts een voorbeeld te noemen, *Robinia Pseud-Acacia inermis*, *Catalpa Bungei*, *Catalpa aurea*, *Acer platanoides globosum*, enz. steeds in kroonvorm gesnoeid worden.

Kenmerken sommige boomen zich door een eenigszins onregelmatige of afhangende groeiwijze, dan moet men er voor zorgen, dat die behouden blijft, zonder te trachten er veranderingen in te brengen. Vooral met het uitdunnen van treurvormen als *Fagus sylvatica pendula*, *Crataegus oxyacantha pendula*, of *Ulmus latifolia pendula*, moet men zeer voorzichtig zijn, daar die gemakkelijk bedorven worden.

Uit het voorgaande blijkt dus, dat het uitdunnen van boomen wel geen moeilijk werk is, doch dat het met overleg en vakkennis moet geschieden en vooral, dat het ook eenige handigheid eischt om het werkelijk goed te doen. E. TH. W.

SKI EN SKISPORT.

MEER en meer komt bij de vele soorten sport, welke 's winters beoefend worden, het gebruik der ski in zwang en in eere. En geen wonder! Er is bijna geen sport, waarbij het lichaam zich zoo krachtig en harmonisch ontwikkelen kan, als bij deze. Geen spier, geen vezel, die niet in werking wordt gesteld en niet zijn aandeel krijgt, bij het aanzetten en remmen, bij 't glijden en klimmen, bij 't vallen en opstaan.

Bovendien heeft de skisport het groote voordeel, dat ze in ruime mate gelegenheid geeft tot het genieten van natuurschoon. Wie bijvoorbeeld de verheven schoonheid van het Alpenlandschap recht wil genieten, kome 's winters naar de oude bergreuzen en bezoeke eens op ski's de maagdelijk-reine sneeuwvelden, die, bezet met flonkerend juweel, zich onder den diep azuren hemel uitstrekken als witte eenzaamheden.

De echte ski is uit Skandinavië afkomstig. Ze is meest gemaakt van esschenhout en dient tot dragen en glijden. Haar lengte wordt zoo genomen, dat de skilooper staande en met opgeheven arm juist tot aan de punt reikt. De breedte bedraagt van 7

tot 10 c.M. Het beste type is golfvormig naar boven gebogen. Bij gebruik rust daardoor de geheele ski op den sneeuw bodem, terwijl ze bij 't heffen van den voet elastisch meehelpt. De bevestiging is zoo, dat de voet vrij draaien en wenden kan; en een verhoogde rand, daar waar de hak op de ski komt te staan, verhindert bij 't glijden het uitwijken.

Bij 't loopen beweegt men de voeten, afwisselend op de ballen veerend, precies evenwijdig en zoo dicht mogelijk bij elkaar, voorloopig met een stok het evenwicht herstellende. Zoo spoedig mogelijk moet men echter leeren zich zonder steunsel te kunnen redden, om later, als voldoende meesterschap verkregen is, met behulp van twee stokken de snelheid nog te vergrooten.

In versche sneeuw beweegt men zich moeilijk. Beter is het, te wachten tot zon en vorst een korstvormige oppervlakte gemaakt hebben.

Bergtochten worden nooit alleen gemaakt. Een ongeval kan den skilooper zoo licht overkomen en in de eenzaamheid hoort niemant zijn hulpgeroep. Bovendien dempt de omringende sneeuw elken toon, elk geluid. Men gaat dus in clubs en 't liefst in 't hart van den winter, omdat het gevaar van lawinen dan vrijwel uitgesloten is.

Bergopwaarts houdt men den ganzemarsch. In 't eenmaal gemaakte spoor komt men spoediger naar boven.

Bergaf zoekt ieder zijn eigen weg, opdat men niet over zijn voorman kome te vallen, wanneer die het ongeluk heeft een salto mortale te maken.

Dat bergafglijden is natuurlijk het glanspunt. Steeds sneller vliegt men naar beneden en bereikt daarbij een duizelingwekkende vaart. Dan komt het er natuurlijk op aan zijn oogen goed den kost te geven en alle hindernissen vlug uit te wijken, totdat men weer de vlakte bereikt heeft en daar op adem komt.

Ook in 't vallen moet de skilooper zich oefenen, want vallen is onvermijdelijk en ook het beste middel om plotseling te remmen, als eensklaps gevaar dreigt. Soms komt hij daarbij in een zeer komische houding te liggen, en zwaaien de ski's als twee gele bloemen aan donkeren steel in de lucht. Tegen de groote kou, die op de hogere gedeelten der bergen zeer vinnig zijn kan, dient men ooren en neus goed te beschutten, en een paar dikke vuisthandschoenen, die tot de ellebogen reiken, houden de vingers lenig.

Een eldorado voor skisport is het oude land van Graubunden en vooral de omgeving van Arosa. De bergen rondom vormen een heerlijk terrein voor geoefende skiërs en het heuvelland in Inner-Arosan en bij de Laabsee vormt een prachtig oefenveld voor beginners. In de laatste jaren kwam telkens Noorsche leermeesters skicursus geven; waarvan door velen werd gebruik gemaakt.

Aan de Obersee bouwde men een groote springschans. Nu en dan geven daar de Noren proeven van hun kunst in het vèr-springen. Tal van toeschouwers wonen steeds deze voorstellingen bij. Het is een mooi gezicht den skiër één oogenblik door de lucht te zien zweven en hem zich tegen den hel-blauwen hemel als een donkeren vogel te zien afteekenen. Niet altijd gelukt de sprong en de kerels rollen vaak naar beneden op een wijze, dat men 't ergste vreest. Wonder boven wonder loopt het echter meestal goed af en ziet men ze even later snuivend, proestend, lachend uit de dikke sneeuwlaag als witte geesten te voorschijn komen, om kort daarop weer naar boven te krabbelen en andermaal den sprong te wagen. Een daverend handgeklap, een welgemeend „bravo!” is dan dikwijls de belooning voor deze koene springers.

Ook de ski-kjöring deed hier reeds zijn intrede. In de nabijheid van de springschans is een zes meter breede baan vrijgemaakt, waarop men de skiërs achter flinke dravers ziet voortvliegen. Toch staat het te betwijfelen of deze laatste soort sport wel ooit een hooge vlucht zal bereiken. Want wie achter een paard van het skiën wil genieten, is te veel aan den gebaanden weg gebonden en te veel afhankelijk van een weersgesteldheid, die de sneeuw hard genoeg houdt, om zelfs aan zwaren hoefslag weerstand te bieden. En het aantrekkelijke der ski-sport is juist daarin gelegen, dat men — onafhankelijk van het weer — als een vrije vogel over een sneeuwgebied kan zweven, dat anders door voet noch hoef kan worden betreden.

J. P. D. ЛОКНОФ.

KROKODILLEN.

(Slot).

OOK in den ouden tijd werden op Java wel kaailui gevangen, maar het ging een beetje anders dan in Florida. We vonden hierover een paar verhalen in het curieuze geschrift van een Duitscher, die in zijn vaderstad Ulm slechts Kristian Frik heette, maar die, toen hij als chirurgijn in dienst kwam van de Oost Indische Compagnie, zijn naam deftig verlatiniseerde tot Christophorus Frikius (1). Toen hij omstreeks 1682 te Batavia was en eens op een avond 'n wandeling maakte langs de rivier, zag hij plotseling een „Caiman” uit het water springen, „wat het plan deed opvatten het ondiep te vangen.”

„Wij naemen een langh Touw, waer aen een dubbelen Haeck, vol andere Weerhaecken vastgemaect was; wel met honderdvoudigh Bindgaern, ter lengte van twee vademen, aan het gedaghte Touw geheght; op dat, wanneer de Krocodil sou happen nae den levendigen Hond, die aan den Haeck was gebonden, dit Bindgaern hem tusschen de tanden gaen sitten, en hy daardoor belet werden moght, den Haeck af te bijten; het welck hem, buyten dit middel, light te doen gevallen sou hebben, wijl sijne tanden gantsch in malkander gaen. Als nu sodaenigh een Dier den Hond opsnapt, soo gaet de voorste Haeck hem in de Keel, waer over hy gantsch rasend werd; maer hier door maectt hij sijn selven dies te meer vast; soo dat hy 't eyndlijck moet opgeven. De Hond, aan den Haeck gedaen, werd levendigh op een Planck in 't Water gestoten; en 't Touw aan een Stercke Paël vast gemaect. Als dan de Hond op de Planck janckt en huyld, soo koomd een Crocodil op hem aan, en sloct hem in.

„Wy waeren soo geluckigh, dat wy op sulck een wijs eenige deeser Monsters gevangen bequamen; onder welke de grootste seven-en-twintigh voeten lenghte

Foto J. Perelmann.

SKI-KJÖRING OP DE OBERSEE.

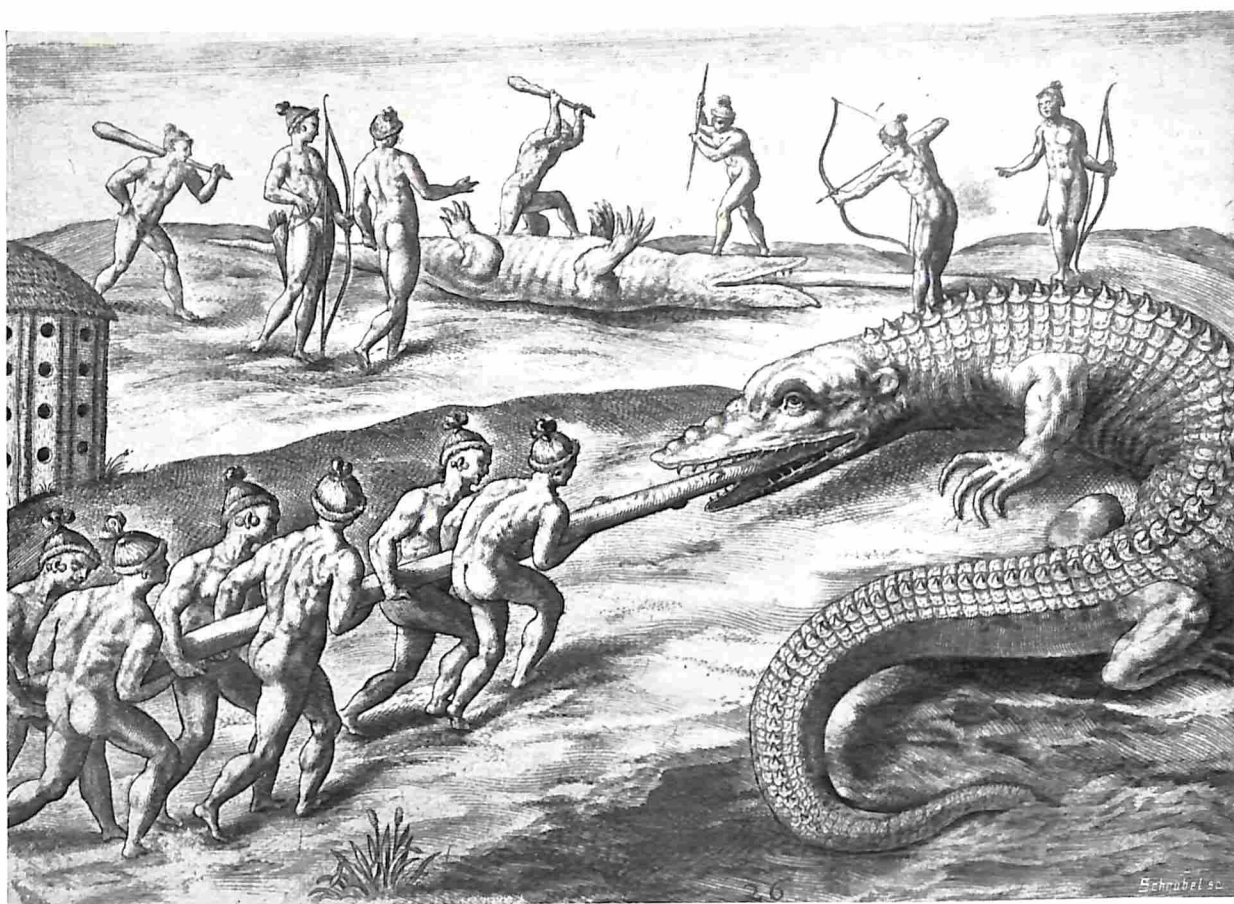
Foto J. Perelmann.

EEN SKI-CURSUS.

Foto J. Perelmann.

SKISPORT. AAN DE SPRINGSCHANS.

HOE DE KROKODILLEN OUDTIJDS IN FLORIDA WERDEN GEDOOD. *)

had. Wy vonden in zijnen Buyck twee Steen-bockjes; en dan nog 't Hoofd van een Swarte Jongen. Doe hy nog half onder water was, schooten wy tot eenige maelen toe met onse Musquetten op hem; doch konden hem hier door niet geheel om 't leven brengen. Trocken hem derhalven noch wat meer op 't Land; en sloegen hem doe voorts met Ysere Koevoeten den kop in stukken. Als men deeserwijs sulck een Dier gevangen heeft, laeten de Soldaten 't selve door de Swarten nae de Stad, en voorts nae des Generaels Woningh draegen, waer voorse dan van hem ses Ducatons tot een Vereeringh krijgen. Ick bequam een goed deel van 't Vet deeser Crocodillen; 't welck my seer wel te pas quam tot geneesingh van verscheydene Gebreecken."

Frikius vertelt eenigszins geringschattend, dat de Javanen bij het vangen van krokodillen altijd een schrikkelijk spektakel maken. Toen hij zelf met eenige soldaten — „die sich meest hiermee bemoeien” — de boven bedoelde jachtpartij hield, zwegen allen als moffen. In Bantam heeft hij eens een groote jacht bijgewoond waarbij zelfs de Sultan tegenwoordig was. Toen hij met een bootje naar land roeide, zag hij dat er wel duizend Javanen bij de monding der rivier te hoop waren geloopt.

„In 't begin wisten wy niet, wat sulcks beduyden moght. Doch als wy eenige Hollanders bij haer gewaer wierden, en wat naerder quamen; oock sagen, datse eenige Netten, Touwen en andere tuygh in de Vloed gintsch en herwaerts sleepten; soo bemerkten wy, datse beesigh waren met de Krocodil-vangst: Gelijkse dan oock alreeds eenige jonge, en andere bij de sesthien voeten langh, in haer Gaern verward en gewickeld, op 't Land hadden getrocken, daerse deselve met haere Koevoeten voorts dood-sloegen. Niemand zou konnen geloven, wat voor een vervaerlijk geschreeuw der Javanen by dit werk de lucht vervulde. Hierby gaet oock groot gevaer, want ick heb gesien, dat een Crocodil by een soodanighen vangst eenen Javaen beyde beenen afbeet. Echter willense daerom niet aflaten, deese vangings-wys te volgen."

Na zooveel getuigenissen* te hebben aangehaald waarin van den kaaiman niet veel vleijends is gezegd, meenen we hem ten besluite eere te moeten brengen door een verhaal van den reeds vermelden Wouter Schouten, den wondheeler van Haarlem, die omstreeks 1660 op zijn reis door de Molukken ook op het eiland Boeroe is geweest. In zijn hoogdravenden, gekunstelden stijl vertelt hij hoe de kaaiman daar als een godheid met bijgeloovige vrees wordt vereerd, en op welken grond.

„Sommige die beginnen de Leer van Mahomet, gelijk als die van Tarnaten, nae te volgen; maar het grootste gedeelte geloovent noch al stantvastigh aen een Krocodil, of Kayman; daer van sy dit fabelachtigh verhaal, heel sedigh, en met een gefronste tronye, weten te vertellen:

„Dat desen heyligen Krocodil, eens in vorige tijden, op des Conings Dochter van 't Eylant, heel schoon zijnde, quam te verlieven; waer hij dagelijcks uytter Zee op haren Over quam te verschijnen, daer hy Mannen, Vrouwen, en Kinder verslagheruckende, vreeselyck vernielde; het wulck een groote verslagherucke aen 'd inwoonders van Boeroe causeerde; doch resolveerde men eerlange met alle man, wanneer het kon wesen, om dit vervaerlijk Monster om hals te brengen. Stracks waren de

Indianen van Boero, ter Wapen-togt op de been, om desen verschrikkelijken Oorlogh aen te vangen; wach-tende nae zijn ordinare komst. Dan dese spreekende Krocodil, of Kayman, wederkomende, riep in de Boero-neese tael; dat haer de ingeseten van dit Eylant wel hadden te wachten, hem eenigh quaet te willen betoonen; dewijl hij machtigh was, haer, en gantsch Boero 't onder te brengen en het eenemaal te vernielen; voornemende sulcks oock haest te doen, ten ware dat men tot een versoening, aen hem des Conings Dochter quame te geven: dien hebbende, soo beloofden hij haer voortaan te sullen beschermen; oock daer-en-boven het Eylant met duysenden van zegeningen te vervullen. Het welck de Boeronesen van stonden aen consenteerden: haelden des Konings Dochter, zelfs met bewillingh haers Vaders, en brachten haer op den Oever, daer dit Monster dagelijcks hem vertoonden. Hier bondt men dese rampsalige Dochter aen een pael; van waer de Krocodil, uyt het water opkomende, haer wegh nam; en is 't zedert noyt weder gesien. Dies de Indianen van Boero seggen, dat van dese byeen-komst alle de Crocodillen gesproten zijn: de welke sy soo hoogh in achttinge nemen, datse den selven noch als iets goddelijcks komen te eeren. Toonden groot ongenoegen, en hartseer, als wij de kleyne Krocodillen, met de Zegen langs strant in haer tegenwoordigheyt gevangen hebbende, quamen te slaen; pogende sulcken wreetheyt, aen hare Goden, voor te komen, en (waer 't doenelyck) te beletten."

Dit verhaal van Schouten behoeft geen verbazing te wekken. Overal in den O. I. Archipel bestaat vereering van krokodillen, zoo goed als van tijgers en andere vervaerlijke dieren. In de Bataklanden, op Banka, onder de Dajaks in Borneo, onder de Makassaren en Boegineezen op Zuid-Celebes, evenals op vele eilanden in de Molukken, geloovent de inlanders — zij mogen in naam den Islâm hebben omhelsd —, dat de zielen der afgestorvenen deels in hogere sferen zich ophouden, voor een ander deel door zielsverhuizing in de krokodillen zijn overgegaan. Maar meer dan dat: wat Schouten hier vertelt wordt bevestigd door hedendaagsche schrijvers (o.a. wijlen Prof. Wilken in zijne studies over animisme en fetischisme). Daaruit blijkt, dat de Alfoeren van Boeroe, evenals de bewoners van de Aroe- en de Zuidwester Eilanden, geloovent in hun verwantschap met den kaaiman en dat zij hem daarom ontzien. Ze zijn er van overtuigd, dat zij familie van hem zijn en dat hij hun als bloedverwanten geen leed zal doen. Daarom baden zij zich dan ook onbevreesd in zijn nabijheid, terwijl zij hem echter tegelijk op een boomstam eerbiedig vruchten en hoenders aanbieden. Als de gestrenge Heer Boeaja zich niettemin — van je familie moet je het maar hebben — eens een enkelen keer aan een Boeroeneesje verhappt, dan wordt aangenomen dat Zijn Hoogheid verstoord is over het een of ander en dan worden hem nieuwe en extra offers gebracht, om hem weer in zijn humeur te brengen.

BINTANG DJAOEH.

1) Drie seer aanmerkelyke Reysen in Oost-Indien, gedaen door Christophorus Frikius, Chirurgyn; Elias Hesse, Bergh-Schryver; Christophorus Schweitzer, Boekhouder. Utrecht, W. van de Water, 1694.

(*) De plaat, hier iets verkleind, komt voor in de beschrijving van Florida anno 1609 door het Franschman Jacques le Mayne, bijgenaamd de Morgues, voorkomende in het zeldzame werk „Collectio peregrinationum in Indiam Occidentalem, Francof. 1590—1634. Pars. I—XIII. Meest genoemd naar de uitgevers, het werk van de Bry's. De hier bedoelde serie heet gewoonlijk „les Grands Voyages”, in tegenstelling van de reizen naar het Oosten, de zoogenaamde „Petits Voyages”.

Het onderschrift onder de curieuzen plaat, als de geheele tekst in het Latijn, luidt, verkort vertaald, aldus:

De krokodillen komen, door honger gedreven, uit rivieren en krekken op het land. Wanneer zij geen buit vinden, beginnen zij zoo vervaerlijk te huilen, dat men het wel op een halve mijl afstands kan hooren. Uitsluitend voor dit doel, zijn wakers aangesteld, die onmiddellijk, wanneer zij weten dat er krokodillen aan land zijn gekomen, alarm maken. Dan gaan 10 of 12 inlanders er op los met een groote mast. Als dan het ondiep zijn muil openzet, boren zij heel handig het spitse eind van die mast in zijn keel en daarna met geweld in zijn lichaam. Door het ruwe van de schors kan de boom niet meer terug. Is het dier aldus doorpriemd, dan keeren ze het lichaam om. Met pijlen schieten ze den krokodil door den buik, de eenige plaats van het lichaam waar, althans wanneer de dieren nog niet heel oud zijn, de huid niet gepantserd en dus doordringbaar is. Zoo houden de inlanders in Florida dag en nacht de wacht tegen de krokodillen, als tegen hun meest verwoede en bitterde vijanden.